

Groninger stichting op excursie in Auricherland

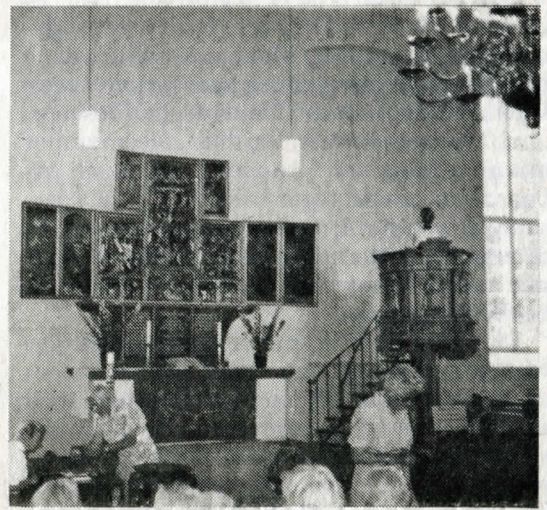
Minnaars kerken frissen kennis op

Wiesens zindert in de zon. Zaterdagmorgen, tegen koffietijd. Of kan het voor Oost-Friezen dan ook Tee-Tied zijn? In elk geval is er geen kip op straat. Op het kerkedak houden de mussen zich doodstil. Kennelijk bang om er door de hitte getroffen af te vallen. Het dorp koestert de weekendrust al. En dan ineens: klokgelui. „Woar is de braand?” Rustig maar. De koster is slechts enthousiast geworden vanwege een busvol in zijn kerk geïnteresseerde toeristen. Ze zwermen uit over het kerkhof. „’t Is hier mooi onderhouden, hè?”

Het is onmiskenbaar Orgelzomer. Niet alleen de agenda 'streekcultuur' toont momenteel midweek en in het weekend vooral 'orgel-punten': verwijzingen naar concerten op oude speeltuigen in het hele Dollardgebied. Het zomert hier ook in de buitenlucht zodanig, dat iedere keer na het betreden van een kerk de spontane constatering gewettigd is: „Wat is het hier aangenaam fris!”

Door **Johan Poppen**

Ing. Cees G. Reinders zegt het luid vanaf de preekstoel in Oldendorf, die het opschrift *Erhebet deine Stimme* draagt. Maanwoorden aan de locale zieleherder om geen zondags koffieprijtje te houden, maar zijn gemeentelieden iets méé te geven. Met een historische toelichting doet Reinders dat als excursievoorganger van een dagtocht door Oost-Friesland. De stichting Oude Groninger Kerken maakt daar al jaren een goede traditie van.

▲ ...de ware minnaars van oxaal en dulciaan zijn natuurlijk door niets te weerhouden, maar een koele kerk blijft na elke etappe in de warme bus een welkome pleisterplaats...

drie zaterdagen een bus vol te krijgen. Vanaf grens Nieuweschan volgt een vijftal auto's met particulieren. Niet teveel, om geen Kerkepad-files in stille dorpen van Auricherland te veroorzaken. Wel gooit de familie Wilhelm Preuss er tijdens de *Betriebsferien* van 15 juli tot 12 augustus drie keer haar Holtroper Krug am Sportplatz voor open. Om de gasten met behulp van een tweetalig menu (*Varkensflees met Bijlagen*) een *Smakelijk eten* te kunnen bezorgen.

Een ontakeling

De ware minnaars van oxaal en dulciaan zijn natuurlijk door niets te weerhouden, maar een koele kerk blijft na elke etappe in de warme bus een welkome pleisterplaats. Er is veel te zien. Iedereen krijgt (pasklaar voor een losbladig opbergsysteem) staaltjes bedrukt glanspapier uitgereikt: informatie (met foto) 'Over de kerk van ...' Met architecten-jargon doorspekt, maar voor donateurs van 'Groninger Kerken' gesneden koek. Drie, vier keer per jaar lezen zij in hun tijdschrift immers hoe

menig oud godshuis er bij staat. Als zij er ooit komen, dan weten ze waarop het oog te richten: op travee, spaarveld, liseen, driepas, tandfries, keperboog, oxaal, aedicalae, retabel, tympaan, korbeel, portico, predella, enzovoort.

Niet overal is daarmee zo zorgvuldig omgesprongen als de stichting dat met haar bezit in Groningerland doet. In Wiesens ligt bijvoorbeeld het nieuwe dak *onbarmhartig strak* op de kerk. Het verlagen ervan wordt *een ontakeling* genoemd. Gelukkig heeft een oude doopvont, in Oldendorf jarenlang als particuliere bloembak gebruikt, plaats en functie herkegen. De beschildering van de preekstoel daar moet echter op *een vergissing berusten*. Oorspronkelijk meubilair is vroeger bij het brandhout gezet. *Een orgel wordt hier klaarblijkelijk gezien als een wegwerpproduct. Leeghalen en nieuwbouw in de oude kas.*

Gelukkig klinken de instrumenten nog. De mee-gereisde organiste laat op Reinders' inleiding steeds een bespeling volgen. De metalen 'sterren' op het orgelfront draaien daarbij soms licht snorrend. De meeste bezoekers staan echter na de eerste maten op uit de kerkbanken om hun kijk-rondgang te beginnen. Geen muziek-liefhebbers. Hoewel een enkeling wel de moeite van de klim naar de orgeltribune neemt voor een beter zicht op de ruimte beneden.

Holtrop heeft (32 bij 11 meter) *een van de grootste kerken in Oost-Friesland*. Wiesens is trots bezitter van *de oudste klok* in deze regio, gegoten eind elfde, begin twaalfde eeuw. Dat wetende, luister je toch even anders naar de bronzen stem, door die attente koster even tot spreken gebracht. In de noordwand (*laatste travee*) zit een *steenbakkersmerk*. Reinders: „Dan kon opa aan zijn kleinkinderen laten zien: dat heb ik nog gemaakt!”

Namen op zerken: Trauernicht, Trauernicht, Trauernicht. Een echtpaar zoekt naar dat soort familienamen. Rustplaatsen van bij leven goede bekenden. Fotograferen van de teksten dus. „Zou je ze wel kunnen lezen door de bloemen heen?” Noteren dus ook: 1, 8, 9, 9...

In Oldendorf vallen ijzeren kruisen uit begin negentiende eeuw op. Hier rusten drie kinderen van indertijd naar Kansas USA geëmigreerden. Geen nazaten meer in de buurt om de plek nog te *pflegen*. Elders is dat opvallend kleurig gebeurd. Hoewel het plaatsen van plastic bloemen wordt afgeraden, ter wille van het milieu.

De Sint Nicolaas-kerk van Weene is van de bezoeklijst afgevoerd. De voortgaande restauratie maakt de vloer onbegaanbaar. Maar mooi wordt het! Nu al meldt het info-blaadje, dat deze kerk, *op enkele veldjes modernestee na, met opvallende terughoudendheid is gerestaureerd*. De inleider houdt zich ook liever aan feiten. Geen mededelingen 'uit de volksmond'. Zoals het verhaal van de kostersvrouw, die terwille van de vaste aanstelling van haar man, het orgelspel niet machtig, een mede-kandidaat het voorspelen bemoeilijkte...

De speeltafel-toetsen van de Auricher Lambertikerkerk doen plezierig aan, aldus de organiste. Je kunt er heel direct je muzikale intenties bij het toucheren aan kwijt. Dat past dan wonderwel bij *de feestelijke indruk, die deze rechthoekige zaalkerk maakt*. Pronkstuk is het altaarretabel met snij- en schilderwerk. Met behulp van een verrekijker het best en detail te zien. Het is inklapbaar, net als het sterk verkleinde evenbeeld, dat hier als souvenir tot bidprent-groote samengevouwen te koop is. Reinders houdt op de kansel een zicht-exemplaar in de hoogte. Donateurs kennen nu hun plicht, ook in deze Oude Kerk. Kopen dus.

Ook dat kun je van zo'n tocht meenemen. Behalve de indrukken van hoe afwisselend (interieur en muziek), hoe warm (het *kippeflees* en de buitentemperatuur) en hoe aangenaam het opruimen van kennis voor kenners van de materie in een koele kerk kan zijn. Morgen zomert het zo nog een dag in Auricherland, klinken de orgels en luidt de klok van Wiesens. Tegen koffietijd. Of had u toch *Ostfriesen-Tee* met klont en room besteld in de Krug am Sportplatz?